

K A N A V A N K A N K A A N
kivikautinen asuinpaikka
J O R O I S I S S A.

Heinäkuussa 1923 tutkinut Sakari Pälси,

Tilanomistaja Lauri Jalkasen Kansallismuseoon lahjoittamien saviastianpalasten (7997) löytöpaikka on n.s. Kanavankankaalla, Karhulahden talon maalla. Löytäjä Gerhart Osmala osoitti paikaksi Valvatuksen laskussa 1861 syntyneen maaleikkauksen reunan, n. 100 m Joroisten kirkolta Varkauteen vievän maantien eteläpuolella ja runsaasti 200 m sillankorvasta lounaaseen.

Löytöpaikalla toimeenpantiin kaksi pientä kaivausta, yhteensä 30 m sekä avattiin kaksi koekuoppaa. 20-35 sm vahvan lentohietakerroksen alta tuli esiin hienoa ja tasalaatuista kangashietaa ja siinä erilaisia irrallisia asutusjätteitä. Maaperä oli kiitollista tutkia, ja kaivauksia laajennettaessa olisi siinä ~~siinä~~ voinut selväpiirteisesti paljastaa myöskin kiinteitä asutusjäännöksiä. Rautapuikoilla tunnusteltaessa huomattiin asuinpaikalla olevan kiveyksiä, mutta niiden esiin kaivaminen täytyi jättää toistaiseksi. Irrallisia löytöjä karttui nelisensataa saviastianpalasta, kivisen teräkalun katkelma, piiniskos ja joitakuuta vuorilajiniskoksia (8222:1-12). Molemmat keramiikkalajit, asbestinsekainen ja tavallinen kampakeramiikka, esiintyivät toistensa yhteydessä, lukuunottamatta II:n kaivauksen pohjoispäätä, jossa oli ainoastaan viimeksimainittua. (kartta 2).

V. 1861 tapahtuneessa Valvatuksen laskussa syntynyt "Kanava" virtaa asuinpaikan ohi. Laskuväylä on asuinpaikan kohdalla n.170 m leveä ja 10-13 m syvä, jyrkkäreunainen uoma, ja joku osa kulttuurimaasta on sortunut siihen sekä huuhtoutunut pois veden mukana. Asuinpaikan korkeus on 13.42 m yli Kanavan pinnan. (karttaliite 4).

Mainitusta Valvatuksen laskusta tiesivät Karhulahden nykyiset asujat Osmalat kertoa erinäisiä yksityiskohtia, jotka täydentävät E.G.Palménin Fennia 20, n:ossa 7 kirjoittamaa selostusta. Juhana

Oxman, Osmalain isoisä, oli ollut kompuksessa Tuomas Teittisen kanssa, ja kaivanut laskuojan Joroisselän Karhulahdesta Värjärinlampeen, ja siitä ylös Teittinen. Värjärinlammen rantaäärästä on vielä näkyvissä asuinpaikan vieressä (kts. karttaliitettä 1). Laskuoja kaivettiin ensin Pappilanlampeen asti, joka oli Tertunsalmen kautta yhteydessä Valvatuksen kanssa (karttaliite 1), ja jonka entistä rantaa niinkään vielä näkyy maantien pohjoispuolella. Tämä ensimmäinen Valvatuksen lasku pysähtyi, kun veden aletessa Tertunsalmi jäi kuiville. Kun Teittinen sitten syvensi salmea - hänellä oli Valvatuksessa uitettavaa puutavaraa - tapahtui varsinainen, raju lasku, joka syövytti Kanavan uoman ja täytti osan Karhulahtea liejulla. Kankaasta veden mukana lähteneet puut ruuhkautuivat Oxmanin peltojen kohdalle, ja koettaessaan purkaa sitä ukko oli vähällä mennä virran mukana.

Osmalat tiesivät lisäksi kertoa, että myöskin Joroisten säätyläisherrat, Grotenfelt etunenässä olivat suunnitelleet Valvatuksen laskemista, mutta pohjoista tietä, entistä laskujokea myöten. Teittinen vastusti tätä suunnitelmaa mahdottomana, ja koska häntä eivät taas toiset kannattaneet, lasi hän järven oman päänsä mukaan.

Helsingissä, helmik. 5 p. 1924.

Sakari Pälsi.

Liitteitä:

4 karttaa ja

2 valokuvaa

1. Kaivaus Kanavankankaalla. ^{lev 8710}

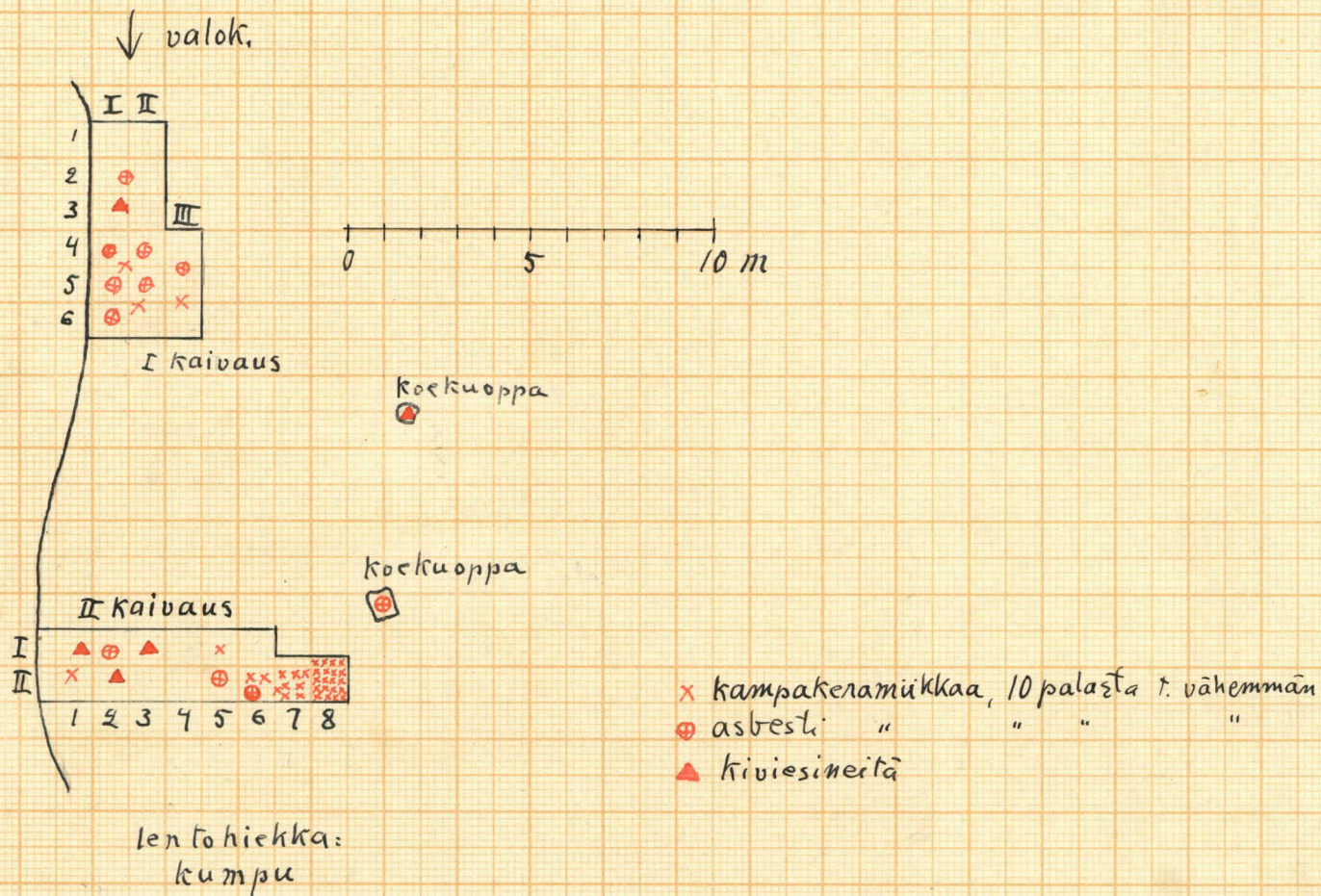
2. Valvotuksen Kanava. ^{lev 8711}

Kartta 2.

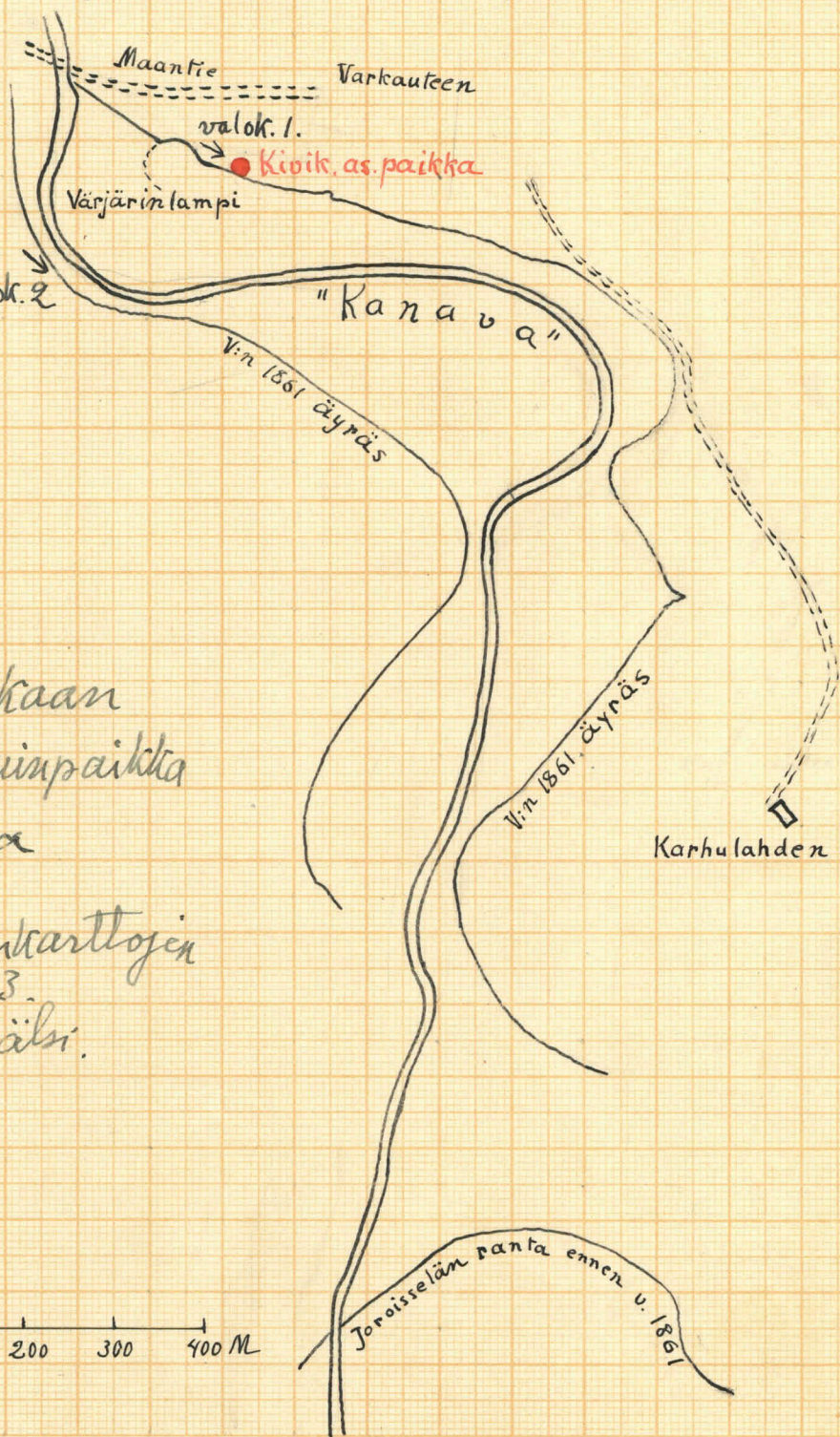
Joroinen,
Kananvankkaan kivik. as.p.,

11-13/VII 1923 S. Pälvi.

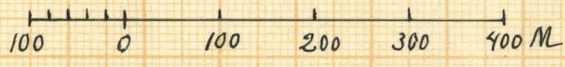
Ent. Pappilammen rantaa

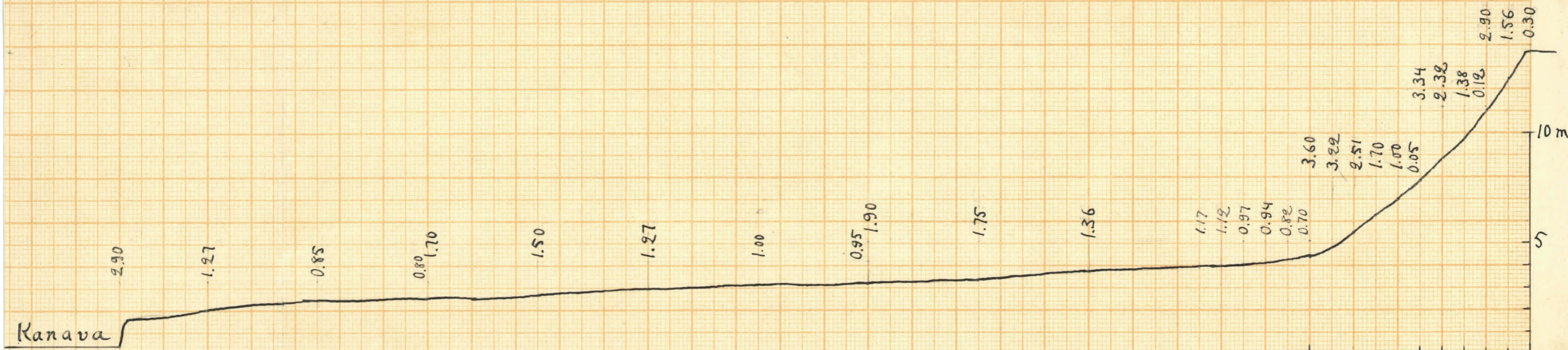
Kartta 1.

Kanavankankaan
kivikautinen asuinpaikka
Joroisissa

Karhulahden talonkarttojen
mukaan 1923.
S. Pääsi.

Kanava

2.90

1.27

0.85

0.80

1.70

1.50

1.27

1.00

0.95

1.90

1.75

1.36

1.17

1.12

0.97

0.94

0.82

0.70

3.60

3.22

2.51

1.70

1.00

0.05

3.34

2.32

1.38

0.12

2.90

1.56

0.30

10 m

5

10 m

5

+ 2,90 - 0,80

1,70 - 0,95

1,90 - 0,70

3,60 - 0,05

5,54 - 0,12

2,90 - 0,50

12,54 2,92

2,92

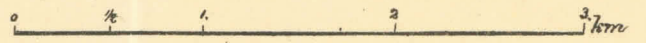
13,42 m

Kartta 4.

Kanavankankaan kivik. as. p.
 leikkaus kavauksen kohdalta
 N-S suunnassa. S. Pälvi 1923.

Karta
 öfver
VALVATUS SJÖ
 i
Jorois socken
 före och efter fällningen år 1861

1:40000

Kartta 3.

Handwritten notes:
 Värjänlampi
 Kiik. as. p.